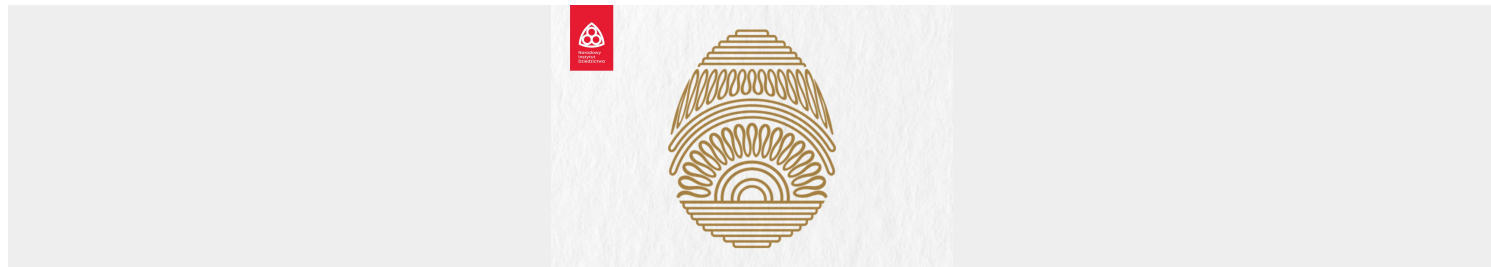

ŻYCZENIA WIELKANOCNE OD DYREKCJI NARODOWEGO INSTYTUTU DZIEDZICTWA

Posted on 18 kwietnia 2025

Wielkanoc to czas, w którym dziedzictwo ożywa na nowo – w barwnych pisankach czy polewaniu się wodą. W Narodowym Instytucie Dziedzictwa dbamy o to, aby te tradycje i zwyczaje trwały, a kolejne pokolenia mogły czerpać z nich radość i poczucie wspólnoty. Życzymy świąt pełnych obecności bliskich oraz smaku dawnych potraw przy wielkanocnym stole. Niech tradycje i zwyczaje wzmocnią więzi, łączą i inspirują. Wesołych Świąt życzy Dyrekcja oraz Zespół NID.

Oklejanka kurpiowska z Puszczy Białej

Do II wojny światowej na terenie Puszczy Białej jajka barwiło się w naturalnych wywarach, np. z łupin cebuli czy liści czerwonej kapusty. Popularne były również “piski” wykonywane metodą batikową. Jednak już od początku XX wieku zaczęły pojawiać się pisanki zwane **oklejankami**, początkowo w grupie pułtuskiej, a następnie w innych miejscach regionu. Tradycja ozdabiania jajek **rdzeniem sitowia i kolorową włóczką** prawdopodobnie przywędrowała na kurpiowszczyznę z sąsiedniego Podlasia.

Jako główny materiał zdobniczy służy elastyczne włókno sitowia (tzw. *dusza*), zbierane jesienią na puszczańskich łąkach. Kolorowy akcent oklejankom nadaje włóczka, pochodząca ze zniszczonych kiecek lub fartuchów gospodyń. Dzięki nim oklejanki zdobne są w **tradycyjne kurpiowskie kolory**: czerwony, biały, czarny i charakterystyczny zielony. Zdobą się wydmuszki jajek kurzych i gęsich, które zbierane są przez cały rok. Natomiast do klejenia używa się kleju z mąki żytniej, tzw. kłajstra.

Prace zdobnicze rozpoczynają się **zaraz po Nowym Roku**. Przed oklejaniem rdzeń sitowia zawijany jest na kilka godzin w wilgotną ściereczkę, aby *dusza* odzyskała elastyczność. Również włóczka jest odpowiednio przygotowywana – przed użyciem należy sparzyć ją wrzątkiem, dla zwiększenia objętości. Ta technika sprawia, że **pisanki mają wypukłą fakturę** oraz unikalny motyw zdobniczy, możliwy do uzyskania dzięki wykorzystanemu materiałowi.

Pisanka wykonywana jest etapami, pokrywając całą skorupkę jajka rdzeniem sitowia i włóczką. Najpierw podstawa i góra wydmuszki (okrągłe ślimaczki), następnie wykonuje się boki, niejako przepoławiając wydmuszkę. Kolejny etap to nakładanie wzoru, który jest

inspirowany **haftem kurpiowskim z Puszczy Białej**. Charakterystyczne dla tego regionu są ornamenty spiralne, łączone falistymi liniami.

Pierwotnie na obszarze Puszczy Białej pisanki służyły do ozdabiania szklanych półek kredensów, bożonarodzeniowych choinek, ale przede wszystkim były tradycyjną dekoracją wielkanocnej święconki oraz świątecznego stołu. Pisanki wykorzystywano także jako podarki. Podczas obchodów dyngusowych, które zawsze miały zabarwienie miłosne, dziewczęta wręczały chłopcom pisanki wykonane własnoręcznie. Zdobienie jajek było rodzajem konkurencji między kobietami, szczególnie młodymi dziewczętami, które chciały wykazać się umiejętnościami tworzenia najpiękniejszych i najbardziej wymyślnych wzorów.

Umiejętności w tworzeniu oklejanek kurpiowskich tradycyjnie przekazywane są w rodzinie. Zazwyczaj młode dziewczęta uczą się od swoich matek i babć. Przygotowane przez nie pisanki są prezentowane bliskim, umożliwiając im podkreślenie swojego dziedzictwa kulturowego poprzez umieszczenie ich w koszyczku wielkanocnym. W okresie **Świąt Wielkanocnych** lokalne instytucje kulturalne, placówki oświatowe, biblioteki, muzea oraz Koła Gospodyń Wiejskich organizują warsztaty związane z tworzeniem pisanki, aby podtrzymać tę tradycję.

Oklejanka kurpiowska z Puszczy Białej została wpisana 15 kwietnia 2024 r. na **[Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego](#)**.